

DAVRANIŞLARIN VE OLUŞAN ETKİLERİN TEMELİNDE DİJİTAL DÜNYA İÇİN YENİ BİR SOSYOLOJİK SINIFLANDIRMA

Marc Prensky Özelinde “Dijital Yerli” ve “Dijital Göçmen”
Tarifine Alternatif Bir Sınıflandırma Denemesi

TOLGA YÜCEL, Aralık 2014

CLASSIFICATION OF DIGITALS		TYPE OF BEHAVIOUR		
		Overt	Unidentified	Covert
TYPE OF INFLUENCE	Active	Trendsetters	Bugles	Hostiles
	Neutral	Diplomats	Citizens of Self-censorship	Conservatives
	Passive	Slactivists	Viewers	Tribal Members

KÜRESELLEŞME İLE DEĞİŞEN İNSAN DAVRANIŞLARI

Üniversiteye konuşmacı olarak gelen bir iş insanının gözünün içine bakıp, “Küreselleşmeye hayır!” diye bağırmanın ve toplantının ortalarında ayağa kalkarak slogan atmanın ruhumuza iyi geldiği dönemlerde, karşısında dayanamayacağımız bir selin tam önünde durduğumuzun farkında değildik.

Sabahlara kadar süren, kendi çilingir sofralarımızın münazaralarında “Afrika’daki bir çocuğun, ucuz süte erişimi” ile “kapitalizmin yeni oyuncağı olacağımız” arasında gidip gelen tartışmalarımızın sonucu değiştirmeyeceğini henüz anlamamıştık.

Yıllar geçtikçe, “Özgür irade var mıdır?” sorusunun cevabı bile muallak iken, dinamik bir şekilde süregelen bir kavramın, insanların düşünce dünyasını değiştirip, hayatımızın fenomen bir kavramı haline geldiğine zar zor kendimizi inandırdık.

O zamanlar...

Bugün halen yaşadığımız kırılmanın başladığı günler... Değişebileceğine inandığımız zamanlar... Nil Nehri'nin en başında durup, iki üç kaya parçası ile suyun akışını durdurabileceğimizi düşündüğümüz günler...

25 yıl önce...

Bugünlerde, bu kavram hayatımızda fenomen bir şekilde yerini alırken, kendi varlığını dinamik bir şekilde yenileyip yaşantısına devam edebiliyor; hem de onca yoksulluk ve yoklukla birlikte. Çıkışındaki “bütünleşme” ve “dayanışma” anlamlarını yitirmiş bir şekilde dünyayı, hatta uzayı bile sarabiliyor. Ortak mönüler, kaynaşmış kültürler ve hepimize ait bir yaşam çok uzağımızda... Giderek de, küreselleşmenin getirdiği denge gücünün lehine kuruluyor.

90'ların başında yıkılan duvarlar, sermayenin her noktaya ulaşabilmesi ve bireyin daha fazla anlam kazanması, üretim ve tüketim alışkanlıklarımız başta olmak üzere her şeyi yeniden tasarlarlarken, kendi özgür dünyamızda, yine kendimize ait cezaevlerimizi inşa etmemizin çelişkisine bize hapsetti.

AYNI ANDA ERİŞİM VE KITLIK PARADOKSU

Daha fazla ve aynı anda erişim, gelir paylaşımımızdaki sonucumuzu gözle görülür bir şekilde değiştirmese de, oluşturulmuş ihtiyaçlarımızı ve beklentilerimizi tamamen değiştirdi. İçinde bulunduğumuz şizofreni, bu temel çelişki ile başladı, belki de.

Eriştik de, neye eriştik?

Demokrasinin erdemlerine olmadığı aşikâr... Ya da gelir dağılımında adalete... Küreselleşme kavramının sadece sosyolojik bir kavram olmadığı kesin. Ama toplumları baştan aşağı değiştirdiği çok açık... İnsan beyninin karmaşıklığına benzer bir şekilde, birçok sistemin dominonun taşları gibi birbirine dokunup, milyonlarca yeni kombinasyon ortaya çıkardığı büyük bir değişimden bahsediyorum.

Çok yoğun frekansta ve hızla yayılan şeyler, doğru olup olmadığına bakılmaksızın etkin bir şekilde bilinir ve kendinden önceki kayıtların üzerine kaydedilir. Hani, “Cep telefonu olmadan önce, biz ne yapıyorduk?” sorusunun cevabını hatırlamaya çalışan insanın içine düştüğü bir hal vardır ya, “Dolaşım serbestliği olmadan (mal, sermaye, fikir, dünyalı, vb.) biz nasıl kendi duvarlarımızın içinde yaşıyorduk?” sorusunun cevabını ararken de farklı bir hale bürünmez, insanoğlu.

Masanın üzerinde onlarca çeşit yemeğin durduğunu ve o yemeklerin üzerinde fiyatlarının asılı olduğu kartların varlığını düşünün. Masada toplam elli bin dolarlık yiyecek var... Çeşit çeşit... Eskiden sadece komşunuzun yaptığı lokmayı yiyebilirken, dünyanın dört bir yanından yiyeceklerin mahallenizin meydanına her gün geldiğini düşünün.

Bir kusur ekleyeyim bu örneğe; Cebinizde sadece 10 dolar var.

Şu soruyu sorun kendinize; “Eskiden farklı yemek dendiği zaman, sadece komşumuzun yaptığı lokma gelirdi aklımıza. Şimdi ise dünyanın dört bir yanından yemeğe erişebiliyoruz. Bu imkânlar olmadan, nasıl yaşıyorduk?”

Anlamalı geldi mi?

Bugün dünyada yaklaşık 800 Milyon kişi, halen temiz suya erişemiyor. Kirli su nedeniyle her dakikada 7 kişi ölüyor. Her gün 4 bini aşkın çocuk ishalli hastalıklardan ölüyor. Yine yaklaşık 900 Milyon kişi okuma-yazma bilmiyor. Halen, dünyanın 80 ayrı bölgesinde çatışma var. Son elli yılda savaşlarda ölenlerin sayısı 60 milyon dünya vatandaşı. Dünya silah endüstrisinin toplam hacmi 1,5 Trilyon Dolar’a yaklaşmış durumda.

Eriştik de, neye eriştik?

HOMOJEN Mİ, HETEROJEN Mİ?

İngiliz toplumbilimci Anthony Giddens’a göre, modernliğin sonucu küreselleşme, uzak yerleşimlerin birbiri ile ilişkilendirildiği yerel oluşumların millerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması olarak tanımlamaktadır. Bazıları için küreselleşme, kapitalizmin gücünü temsil ederken, bazıları için de, dünyanın batılılaşmasını ifade etmektedir. Bazıları küreselleşmenin yoğunluk ve artan melezleşmeyle birlikte heterojenlik yarattığını düşünürken, bir diğer grup homojenliği artırdığını düşünmektedir.

Bireylerin, toplumlardan ayrıştığı özgürlüklerle/çirkinliklerin aynı anda insanı şekillendirdiği bir kırılma çizgisinden bahsederken, “batı” veya “doğu”, “genç” veya “yaşlı” gibi tanımlamalar anlamını daha da fazla yitirmekte. Modern insan olarak tanımlanan “homo sapiens” evrim geçirip, başkalaşırken kendi DNA’sından bir parça verdiği, homojen bir yapının özgün bir parçası haline gelebilecek mi?

Giddens’a göre, dünyanın birleşik hale gelmesi, tekdüze dinamikler ile oluşan bir süreç değildir. Çünkü küreselleşme, ekonomik olduğu kadar siyasal, teknolojik ve kültürel boyutlu bir süreçtir. Küreselleşme, tek bir süreç değildir, karmaşık süreçlerin bir araya geldiği bir olgular kümesidir. Üstelik çelişkili ya da birbirine zıt etkenlerin devreye girdiği bir süreçtir. Çoğu insanın gözünde, küreselleşme basitçe gücün ya da etkinin yerel toplulukların elinden alınıp küresel arenaya aktarılmasından ibarettir.

Aynı markalar, aynı kitaplar, aynı pazarlama aygıtları fırtına olup tozu dumana katarken, kendi iç dünyasındaki farklılaşmayı klavyelerin arkasından çakma profil isimleri ile haykırmaya çalışan beyaz yakalılar mı, ayrık otu olacak?

Bu fırtına, ilk olarak evlerin çatılarını değil, “kendi uygun gördüğü değişimin” dışındaki cesareti yok etti. Daha doğrusu, canlı bir organizmaya benzettiğimiz bu yapı, bahsi geçen farklı değişimlere kan

pompalamayarak, onların bir şekilde kurumasına sebep oluyor. Yaratıcılığın kangreni de böyle başlıyor.

İçinde dinamik bir yayılım barındıran her şey, kendi aygıtlarını da oluşturur. Eğer bu aygıtlara erişim ucuz, kolay ve anlaşılır ise bir kavramın, bir fikrin, bir buluşun küresel hale gelmesinde engeller yok denecek kadar azalır. İnsanların özgür iradesi ile önlerine konulan seçenekler içinde tercih yaptıklarını düşünürsek tüketim akımları dışında bir tercih aramak, insanın egosunun devamlılık ilkesine aykırıdır.

DİJİTALLEŞMENİN KADERİ ve “KADERİN KADERİ”

1456'da ilk kitabın Gutenberg'in matbaasında basılması, 1698 yılında buhar makinasının ticari olarak kullanıma geçmesi, elektriğin yaygınlaşması ve diğer buluşlarla sanayi devriminin, bu devrime bağlı üretim / satış ilişkisinin coğrafya bağımsız hale gelmesi, 1896'da ilk modern olimpik oyunların yapılması ve 1965'te ilk geniş alanlı bilgisayar şebekesinin ABD'de kurulması (internetin habercisi) bu yayılımın, dolayısıyla küreselleşmenin temelleridir.

Her temel, bir sonraki aşamanın yolunu temizlemiştir. Bu temizlik, “bilinen şeylerin” artmasına ve insanoğlunun mucit tarafının daha fazla etkileşimle, daha fazla yenilik yapmasına imkan tanımıştır.

Küreselleşme de, dijitalleşmenin yolunu temizlemiştir.

Küreselleşme sanayi toplumunun dolaşımına hizmet ederken, dijitalleşme ise bilgi toplumunun dolaşımına hizmet etmektedir. Bireyin kutsandığı ve çok çeşitliliğin varlığının kabul gördüğü, devlet dışı toplulukların daha hâkim olduğu bir akım olarak “insan” değişmektedir.

Yayılım hızı akıl almaz boyutlara gelmiştir. 1998 yılında internet kullanıcı sayısı 1 milyon iken, 2005 yılında 1 Milyar'a, 2014 yılında da 3 Milyar'a çıkmıştır.

Bir başka açıdan bakarsak, dünyanın sadece üçte biri...

Bu dönem tarihe, insanoğlunun tüm verilerinin dijital ortamlara göç ettiği ve kendi isteği ile taşındığı bir altyapı dönemi olarak geçecektir. Farklılaşmanın ve kendini bu dünyadakilere göstermenin yolları kolaylaşırken, klavye başındaki insanın yaşadığı sosyolojik değişimler, bu farklılaşmanın yayılımı konusunda post-modern engeller yaratmaktadır.

Tek bir kavram, bugünü anlatmak için yeterli olmayacaktır. Her şeyin iç içe geçtiği, kabloların döşendiği, yolların kazıldığı bir dönem bu dönem...

Geleceğin tadını tam olarak anlayamadığımız bir değişim / dönüşüm süreci... Herkesi artı veya eksi diye tanımlamanın giderek imkânsızlaştığı bir delikten geçiyoruz. Kuantum bilgisayarlardan birkaç durak öncedeyiz. Bu dönemin rengi “gri”... Kentilyonlarca verinin üretildiği, bu verinin işlendiği, teknolojinin giyildiği, üç boyutlu işlemlerin, nano-teknolojinin kapıyı tıklattığı gri bulutlu bir gökyüzü!

Küreselleşme için yaptığımız münazaraları, şimdi dijitalleşme için yapıyoruz. Demek ki, başka bir selin önünde duruyoruz. Muamma, ileride bizim yeni fenomenimiz olacak. Dijitalleşme, küreselleşmenin yaşadıklarını yaşayacak. Sonuçları farklı olsa da, evrim süreci benzer olacak. Kendi içimizdeki özgürlükler bizi motive ederken, sistemin kontrolsüzlüğünün yarattığı çelişki gelecekte güvenlik, bireyin mahremiyeti, vb. gibi temel konularda daha muhafazakâr bir hayat sunacak.

Yeni fenomenin, toplumsal hayattaki karşılığını sınıflandırırken, halen en basit tanımlamaları kullanıyoruz. Siyah veya beyaz bir dönem için bu kabul edilebilir. Her ne kadar homojen toplumsal yapılar henüz yıkılmasa da, sanal çeşitliliğimiz grileştikçe, tanımlamalar geleceğe baktığımızda bugünümüzü şekillendirmemize yetmiyor.

BAŞLANGIÇ SEVİYESİNİ GEÇMEDİK Mİ?

Fütürist Marc Prensky, dünyaya mâl olmuş sınıflandırması “dijital göçmen” ve “dijital yerli” bu açıdan baktığımızda, bugünün rengini yansıtmaktan uzaklaşıyor. Yaşa, yeni teknoloji ile haşır neşir olmaya, ve kullanım çeşitliliğine göre bir sınıflandırma yapmak, bugünün dünyasında var olan gerçeklere aykırı düşünüyor.

Dünyanın sadece üçte birinin internete eriştiği, sosyal medya kanallarının birçok ülkede kısıtlandığı, ağ erişiminin ücretlerinden dolayı maddi imkânsızlıkların var olduğu düşünülürse; bugün Afrika’da doğmuş bir bebekle, Avrupa’nın göbeğinde reklâm ve pazarlama sektöründe çalışan bir orta yaşlının 7/24 dijital bir hayat yaşaması bu sınıflandırmanın en büyük tezadını oluşturmuyor mu?

Ya da aynı ekonomik şartların içinde doğmuş, teknolojinin yaygın olduğu ülkelerinde farklı mesleklerle sahip olan iki kişinin, aynı sınıfa dâhil olduğunu nasıl söyleyebiliriz? Bir kamu görevlisinin teknolojiyi “mesleki kısıtlılıklar” nedeniyle kullanım şekli ve sıklığı ile, üniversitede araştırmacı olarak çalışan bir akademisyenin dijital yaşamı aynı olabilir mi?

Milyarlarca çeşit kombinasyonu tarif etmek gerçekten statik bir yapıyla olmuyor. 2020’de 50 Milyar makinanın birbiri ile konuşacağı, dünyanın dört bir yanındaki bilginin açıklık ve işbirliği temelinde bir araya gelip, yeni ve fonksiyon açısından tanımadık ürünlere dönüşeceği yıkıcı bir inovasyonun şekillendireceği teknolojiyi kullanan insanın da “dönemsel” değil, “davranışsal” bir sınıflandırmaya ihtiyacı var.

Tüm bu bilgiler ve eleştiriler ışığında, bugüne ait bir sınıflandırma denemesi yapmanın yerinde olacağını düşündüm. İşte benim önerim:

CLASSIFICATION OF DIGITALS		TYPE OF BEHAVIOUR		
		Overt	Unidentified	Covert
TYPE OF INFLUENCE	Active	Trendsetters	Bugles	Hostiles
	Neutral	Diplomats	Citizens of Self-censorhip	Conservatives
	Passive	Slactivists	Viewers	Tribal Members

TEMEL TANIMLAR

Type of Behaviour: Davranışın Tipi

Psikolojinin temelinde 3 davranış tipi bulunmaktadır. Bu sınıflandırmayı yaparken, bu temel davranış tiplerini, dijitalleşme sürecinde yeni bir anlam yükleyerek (x) aksında kullandım. Dijitalleşmenin yapısı ile insan beyninin yapısı arasında inanılmaz benzerlikler var. İnsan beyni içinde nöronlar bilgi transferini sağlarken, dijital dünyanın nöronları ise, evlerde ve iş yerlerinde bulunan bilgisayarlar. İnterneti, omurilik ile eşdeğer tutabiliriz. Bu sebeple, bu dünyadaki insanların, kendi iç dünyalarındaki davranış tipleri ile benzerlik kurmak; bazen gözle görülebilen, bazen bir analiz sonucu ortaya çıkan ve bazen de otonom bir şekilde yapısından kaynaklanan hareketler, büyük sistemin üzerindeki yeni şekillenmelerin temelini oluşturabiliyor.

1) Doğrudan gözlenebilen davranışlar: Organizmanın başkaları tarafından gözlemlenebilen davranışlarıdır. (Overt)

2) Dolaylı gözlenebilen davranışlar (Bilişsel zihinsel davranışlar) : Bireyin iç yaşantısında geçen dışarı yansımayan davranışlarıdır. (Covert)

3) Duyu organlarında, beyinde, sinir sisteminde gerçekleşen fizyolojik davranışlar: Düşünme, beslenme, görme, işitme gibi etkinlikler sırasında organizma da oluşan biyokimyasal değişimler, bazı araçlar kullanılarak ölçülebilirler. (Unidentified)

Type of Influence: Etkinin / Tesirin tipi

Sınıflandırmanın (y) aksında ise, dijital insanın yapmış oldukları, tercihleri, içinde bulundukları sosyo-demografik şartlara göre Aktif (Active), Nötr (Neutral) ve Pasif (Passive) olarak üç ayrı kategori oluşturdum. İnsanların yaklaşımları ve bu yaklaşımların yarattığı etkinin de dijitalleşmede belirleyici olacağını düşünüyorum. Açıklık ve işbirliği kavramlarının gelecekte yaşanacak paylaşımların yeni ekosistemler oluşturacağını gösteriyor. Bu ekosistemler, ana akımların yanı sıra, insanların yapacağı etki ile şekillenecek. “Eşyaların İnterneti”, konuşan makinalar, oluşan “Büyük Veri”nin farklı davranış biçimleri ile işlenmesi, sonuçta elde edeceğimiz “Şey”in farklı etkilerle ortaya çıkmasına yol açacak. Şu an bir parçacığın konumunu ve hızını aynı anda ölçemesek de (Heisenberg Belirsizlik Etkisi), ileride kuantum mantığının belirleyici olduğu bir dünyada, sahip olduğumuz büyük sistem, herkes için genel olsa da, bireyin tercihlerine göre bir o kadar da kişisel olacak.

SINIFLANDIRMALAR

Trendsetters (Belirleyiciler) / (Overt-Active)

- Dijital dünyada, geleceği yaşayan, inovasyon odaklı, konvansiyonel yaşantılarını dijital yaşantıları ile değiştirmiş, günlük hayatında teknolojiyi entegre bir şekilde kullananlar.
- Farklı coğrafyalardaki bilgileri takip edip, işleyen ve bu bilgilerin ışığında yeni bilgiler üretebilen, gelecek trendlerin belirlenmesinde ana hücre olarak görev yapan kişiler.
- Sosyal medyada paylaşımlarında, kendi fikirlerini hiçbir engel tanımadan paylaşan, herhangi bir kısıt gördüğü zaman, bu kısıtlama ile farklı yollarla mücadele eden dijital dünyalı.
- İnternet kuşağına doğmuş veya kendi işini geliştirebilmek için internete hızlı bir şekilde adapte olmuş bilgi toplumu insanı.
- Hem teknoloji üreten, hem de en yoğun şekilde kullanan sınıf.
- Geleceğin şekillenmesinde etkisi en fazla olacak sınıf.
- Toplumsal olaylara tepkisi, günlük hayatında dijital veya konvansiyonel açıdan fark gözetmeden hep aynıdır.
- Beyaz yaka, mühendislik ve/veya sosyal bilimlerde yaratıcılık temelli işlerle uğraşanlar ağırlıkta.

Diplomats (Diplomatlar) / (Overt-Neutral)

- Konvansiyonel hayatla, dijital hayat arasında göç halindeler.
- Elde ettikleri bilgileri işlerken, mevcut geçiş dönemi ile bağ kurmaya çalışanlar.
- Yeni kuralların şekillenmesinde, “toplum” ve “birey” dengesine dikkat eden, kendi hayatını yönlendirirken de, yeni bir “dengenin” oluşmasına özen gösterenler.
- Yayılımda, Belirleyiciler’e göre daha tutucudurlar, bu sebeple etkileri ne zarar verir, ne de fayda sağlar. Gündemi takip ederler, kendi hayatlarında kısıtlı uygularlar. Bu sebeple, etkileri nötrdür.
- Sosyal medyada paylaşımlarında, kendi doğrularını paylaşırken, mevcut yasalara, kurallara uygun hareket etmeye dikkat ederler.
- Serbest çalışan, iş sahibi, vizyoner, beyaz yaka, üst düzey yönetici, seçilmiş hareket sergileyen kişiler.

Slactivists (Slaktivistler) / (Overt-Passive)

- Slacker (tembel) ile activist (aktivist) kelimelerinin birleşiminden oluşan bir kavram. Özellikle 2014 yılına damgasını vuran ALS hastalığı için bilinçlendirme kampanyası olan #IceBucketChallenge sürecinde hayatımıza daha da fazla girdi. “Tembel aktivist” anlamına gelen bu kelime, kendi hayatına devam ederken, toplumsal olaylara karşı sorumluluğunu oturduğu yerden gerçekleştiren kişiler için kullanılıyor.
- Yeni gelecekle ilgili görüşlerini açık bir şekilde belirtirken, dijital hayata adaptasyonu kendi tercihleri ile sınırlıyken, “mış gibi” yapanlar.
- Güncel teknolojiyi kullanmaya eğilimliler.
- Konvansiyonel ve dijital hayatta iki ayrı karaktere sahipler. Dijital hayatta daha etkin ve sosyal sorumluluk açısından, küçük bütçelerle sembolik bir şekilde yer alırken, konvansiyonel hayatta herhangi bir farklılık gözükmemektedir.
- İşlerinin dayattığı teknoloji ile uygulamacı olanlar, bu bilgisi ile özel hayatında kısmen dijitalleşenler.
- Dijital etkileri negatif olabilir, bazen yeniliklerin olumsuz şekillenmesine yol açan bir etkiye sahipler.

Bugles (Borazanlar) / (Unidentified-Active)

- Takip ettikleri, sınıfın fikirlerini kendi fikirleri gibi dağıtan ve yayanlar.

- Hangi sınıfın fikirlerini yayıyorsa, dijital hayat olarak hangi sınıfın tercihini kendi tercihi olarak esas alıyorsa, o konuyla ilgili çok aktif.
- Teknoloji yaratan değil, yaratılmış teknolojiyi kullanan.
- Sosyal medya paylaşımlarında, kendi fikirlerini beyan etmekten çok, başkalarının fikirlerinin yayılımına katkı sağlayanlar.
- Dijitalleşmeyi entegre değil, takipçi olarak yaşayanlar.
- Dijitalleşmenin seyrine göre pozisyon alacaklar ve en hızlı hareket edecek olanlar bu grup.
- Dijitalleşmeyi bir statü olarak görenler.
- Dijitalleşmeyi bir statü olarak gördükleri için, Belirleyiciler'den etkilenirler ve yayılıma katkı sağladıkları için aktif etkileri vardır. Eğer tercihleri bu yönde ise, tabii...

Citizens of Self-censorship (Otosansür vatandaşları) / (Unidentified-Neutral)

- Başka bir otoriteye bağlı bulundukları için, dijitalleşmede sosyal engelleri olanlar.
- Teknolojinin kullanımı ve uygulamaların tercihi konusunda başka karar vericilere bağlı karar almak zorunda olanlar.
- Kendi engelleri (iş, kariyer, statü, vb.) çerçevesinde, sosyal medyada oto-sansür uygulayanlar.
- Özel hayatlarında (paylaşım dışı, dar çevrelerde) düşündükleri ile büyük sistem içinde paylaştıkları arasında gözle görünür bir fark bulunur.
- Teknolojinin geleceği hakkında fikir sahibidirler, ancak en önde koşmayı hiçbir zaman yeğlemezler.
- Etkileri nötrdür. Tıpkı bir çan eğrisi analizinde olduğu gibi, sonucun oluşmasında ayıklanacaklar arasındadır.
- Mevcudiyetlerini devam ettirecek kadar, dijitalleşmeyi içselleştirirler. Bugünkü hayatla zaruri bağları vardır.

Viewers (İzleyiciler) / (Unidentified-Passive)

- Dijital dünya ile ilgili yaşananları sadece "izleyenler".
- Her anlamda (iyi/kötü, adil/haksız, güzel/çirkin) gelişmeyi izleyerek, yorum yapmadan takip edenler.

- Teknoloji kullanımları sınırlı, konvansiyonel hayatta varlıklarının devamının önemli olduğunu düşünüyorlar.
- Sonradan entegre olanlar.
- Sosyal medyada hesapları var ancak, sadece takip halindeler.
- Dijital dünyada, nasıl davranacakları belirsiz. Bu sebeple, etkileri de “varlıklarının sayılabilir olmasından” dolayı pasif, kötüleştirci şekilde.
- Yenilikleri, geriden takip ediyorlar.

Hostiles (Saldırganlar) / (Covert-Active)

- Derin internetin içindeler, dijitalleşmenin kara tarafındalar.
- Sahip oldukları teknolojiyi, yenilikleri dijitalleşmenin açıklarından da faydalanarak kaotik bir şekilde kullanıyorlar.
- Teknoloji yaratanlar, farklı bilgiyi kendi çıkarları için işleyenler.
- Dijitalleşmenin tam içinde yer alıyorlar.
- Tavırlarını birebir görmek, ayak izlerini açıkça takip etmek çok zor.
- Etkileme konusunda çok aktifler. İleride, dijitalleşmenin güvenlik, mahremiyet, teşebbüs hürriyeti, bilgilerin korunması gibi konularda çok mücadele edilmesi gereken sınıf.
- En örgütlü sınıf.

Conservatives (Muhafazakârlar) / (Covert-Neutral)

- Teknoloji ve dijitalleşmenin kendilerine uzak olduğunu düşünüyorlar.
- Dijitalleşmede başlangıç seviyesindeler.
- Hem iş yapış biçimleri, hem de özel yaşamları, dijitalleşmenin erişemediği bir şekilde devam ediyor. Maddi engeller, ihtiyaç / beklenti ilişkisi, dijitalleşmeyi hayatlarında çok sınırlı tutuyor.
- Yaşadıkları toplum, içinde bulundukları topluluk da benzer şekilde yaşadıkları için kapalı bir konvansiyonel yaşam sürdürebiliyorlar. Dijitalleşme için toplumsal ihtiyaçlarının düşüklüğü bir engel oluşturuyor.
- Sayıları düzenli olarak artmıyor, aksine sayıları gün geçtikçe azalıyor.
- Kapalı olmaları, etkilerinin de nötr olmasını sağlıyor.
- Yaş ortalaması en yaşlı sınıf.

- Yeni teknolojileri anlamakta ve yorumlamakta zorluk çekiyorlar.
- Etkileri nötr. Büyük sistemin bir parçası değiller.

Tribe Members (Kabile Üyeleri) / (Covert-Passive)

- Maddi engeller, altyapı sorunları sebebiyle dijitalleşmenin dışında yaşıyorlar.
- Konvansiyonel hayatta varlar, dijital hayatta hiç yoklar.
- Bu geçiş döneminde, kervanın en arkasında kalacaklar. Yeni teknolojilerle herhangi bir bağları olmadığı için, dijitalleşmiş dünyada kendi konvansiyonel köylerinde yaşama ihtimalleri yüksek.
- Teknoloji kullanmıyorlar. (Sanayi toplumunun teknolojileri az-çok hayatlarında)
- Erişim sıkıntıları, kabile içinden bazı temsilcilerin dijital hayatı başka sınıflarla birlikte yaşaması ile “veri” düzeyinde kalabilir.
- Etkileri, dönüşüm sürecinde pasif olacak, ilerideki zamanlarda uyum zorluğu olumsuz etkilere yol açabilir.